

Kulatý stůl na téma

Život v přirozeném prostředí

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

21. března 2012

zasedací místnost č. 202

**Krajský úřad
Pardubického kraje
Komenského nám. 125
PARDUBICE**

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

Transformace sociálních služeb v Pardubickém kraji

V Pardubickém kraji je 11 zařízení, která poskytují pobytovou sociální službu, jejíž cílovou skupinou jsou lidé s mentálním, tělesným nebo kombinovaným postižením.

- Domov pro osoby se zdravotním postižením - poskytuje 9 zařízení
- Chráněné bydlení – poskytuje 7 zařízení
- Podpora samostatného bydlení – poskytuje 1 zařízení

Celková kapacita, kterou zařízení nabízejí, je 1024 lůžek.

Pobytové sociální služby jsou rozmístěny po celém kraji a v každé lokalitě je různá dostupnost návazných veřejných i sociálních služeb, které mohou jejich uživatelé využívat. Na rozdíl od velkých měst v kraji je ve venkovském území nedostatek ambulantních a terénních služeb pro lidi s mentálním postižením.

Aktuální vývoj pobytových sociálních služeb naznačuje, že v nejbližších letech bude třeba reagovat na poptávku poskytováním jiných forem sociálních služeb. Přestože některá zařízení nabízejí službu chráněného bydlení, je po této službě stále větší poptávka, než jsou stávající kapacity v kraji. Jedním z řešení je transformace sociálních služeb, jejímž principem je poskytování takové podpory, která odpovídá individuálním potřebám jednotlivce, nikoli skupině.

Tuto situaci reflektuje i Pardubický kraj ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2012 – 2015. Pardubický kraj podporuje takové sociální služby, s jejichž pomocí mohou lidé setrávat v přirozeném prostředí a nemusí odcházet do zařízení ústavního typu. Osoby se zdravotním postižením by měly mít stejnou možnost začleňovat se do sociálního, kulturního, ale i pracovního života a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.

Standard v oblasti bydlení je v současnosti u jednotlivých zařízení různý. Některá zařízení nabízejí ubytování ve dvoulůžkových pokojích, ale výjimkou nejsou ani pokoje pěti- a více lůžkové. S ohledem na technický stav a dispozici objektů nejsou zařízení schopna reagovat na současné požadavky kladené na kvalitu sociálních služeb. Nedokážou poskytovat pobytovou sociální službu pro menší počet lidí s postižením v komunitě s návazností na další služby.

Pardubický kraj si je vědom potřebnosti změny i v systému péče o ohrožené děti, proto se zapojil do pilotního procesu MPSV Transformace systému péče o ohrožené děti. Zásady péče jsou již implementovány do Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Pardubického kraje na období 2012 – 2015. Budou podporovány a rozvíjeny takové typy služeb, jež nabídnou pečující rodině podporu, která umožní výchovu dítěte v přirozeném prostředí.

Zapojení Pardubického kraje do projektu Podpora transformace sociálních služeb

V roce 2007 bylo usnesením Rady Pardubického kraje schváleno pilotní zapojení Domova sociálních služeb Slatiňany do projektu Ministerstva práce a sociálních věcí ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Cílem celého procesu je zajistit uživatelům služby takové podmínky, které budou co nejpodobnější životu jejich vrstevníků. K tomu je mnohdy zapotřebí změna místa i způsobu poskytování služby.

Výše uvedené zařízení s podporou kraje zpracovalo transformační plán, který je podkladem pro úspěšnou realizaci změn v poskytování služby. V transformačním plánu je navržen vhodný způsob řízení celého procesu změny včetně přípravy zaměstnanců i klientů na odlišný způsob poskytování služby.

Ministerstvo práce a sociálních věcí schválilo žádosti Pardubického kraje o finanční podporu na vybudování vhodného zázemí pro důstojný život uživatelů Domova sociálních služeb Slatiňany. Více viz informace Domov sociálních služeb Slatiňany.

Domov sociálních služeb Slatiňany

príspevková organizace Pardubického kraje

Zařízení poskytuje služby domov pro osoby se zdravotním postižením, odlehčovací služby, denní stacionář a chráněné bydlení.

Domov sociálních služeb Slatiňany zabezpečuje služby pro osoby s mentálním nebo kombinovaným postižením ve věku od 3 let věku, které:

- mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, a jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby,
- mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení a o které je jinak pečováno v jejich přirozeném prostředí v případě umožnění nezbytného odpočinku osobám, které o ně pečují,
- potřebují pobytové služby sociální péče.

Zařízení vzniklo v roce 1926, služby poskytovala dětem kongregace školských sester. Postupně byla služba rozšiřována na další cílové skupiny. V roce 1936 poskytovalo zřízení služby 240 klientům. V 80. a 90. letech minulého století docházelo ke stavebním úpravám, které zvyšovaly kvalitu bydlení. V návaznosti na stavební úpravy došlo v roce 1992 k podstatné změně v uspořádání života klientů domova. Klasická ústavní a výchovná oddělení byla zrušena a nahrazena ubytováním v rodinných buňkách.

Od roku 1996 je realizován projekt chráněného bydlení a pracovního uplatnění uživatelů DSS v chráněných dílnách.

V roce 2003 se stává zřizovatelem domova Pardubický kraj. Ke zkvalitnění služeb přispělo také otevření 3 bytů a prostorů pro chráněné dílny v rekonstruované budově bývalého hospodářského stavení.

V roce 2006 byl otevřen areál 4 dvoupodlažních domků s bezbariérovým přízemím. V každém domku bydlí 9 uživatelů v jednolůžkových nebo dvoulůžkových pokojích.

I přes provedené změny jsou stávající podmínky v budově kláštera nevyhovující. Jsou tu i osmilůžkové pokoje, není zajištěno dostatečné soukromí klientů.

V průběhu transformace zařízení budou vytvořeny domácnosti pro celkem 144 lidí s postižením např. ve Slatiňanech, Chrudimi a Pardubicích. Bude se jednat o 12 dvojdomků a dva byty.

Ve Slatiňanech, Chrudimi a Pardubicích je dostupná MHD, autobusová i vlaková doprava. Lidé s postižením budou mít možnost využívat běžně dostupné veřejné služby. V případě dalších vhodných služeb jsou Pardubice a Chrudim velmi dobře vybaveny. Je zde větší možnost pracovního uplatnění lidí s postižením.

V domcích je plánováno poskytování služby domova pro osoby se zdravotním postižením a v bytech chráněné bydlení. V jednotlivých bezbariérových dvojdomcích budou umístěny 2 domácnosti pro uživatele s vysokou mírou podpory a v každé domácnosti bude 4 – 6 uživatelů. Pokoje budou 1 – 2 lůžkové.

Těmito kroky je lidem s postižením umožněna integrace do většinové společnosti, usnadnění jejich vstupu na trh práce a zvýšení úrovně kvality života uživatelů tak, aby prožili svůj život plnohodnotně v běžných životních podmínkách.

Více informací naleznete na www.dss.cz

Transformace systému péče o ohrožené děti ve spolupráci s Lumos

S podporou Evropské komise – a v partnerství s Pardubickým krajem a organizací Karin Dom v Bulharsku – realizuje mezinárodní organizace Lumos pilotní projekt nazvaný: Turning Words into Action: Enabling the Rights and Inclusion of Children with Intellectual Disabilities in Europe. („Proměnit slova v činy: Naplňování práv a inkluze dětí s intelektovým postižením v Evropě“)

Cílem projektu je zvýšit životní šance, inkluzi, naplňování práv a sociální participaci dětí s intelektovým postižením v Evropě. Zajistit, že se všechny děti a mladí lidé s intelektovým postižením stanou plně participujícími a integrovanými členy svých komunit, jejich příležitosti budou skutečně rovné jejich vrstevníkům a budou dostávat podporu odpovídající jejich potřebám.

Do projektu jsou zapojeny Bulharsko, Česká republika, Srbsko.

Aktivity na národní úrovni

Skrze sérii tří setkání v každé z projektových zemí a dvou nadnárodních setkání bude každá ze zemí podpořena v tvorbě Národního akčního plánu (NAP) sociální ochrany a inkluze dětí s intelektovým postižením a v zahrnutí NAP mezi jednu z národních priorit.

Participace dětí

Dojde k vytvoření skupiny dětí s intelektovým postižením jak z ústavních zařízení, tak žijících ve svých rodinách, které se budou setkávat v rámci řady projektových aktivit. Tyto aktivity budou zahrnovat konzultaci NAP stejně jako aktivity zaměřené na zvýšení povědomí a porozumění postižení v místních komunitách.

V Pardubickém kraji v rámci projektu působí lokální koordinátorka Zlata Brůžková.

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlášily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting. Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz